

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

อุตสาหกรรมก่อสร้าง นับเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในระบบเศรษฐกิจที่เน้นการพัฒนาในภาคอุตสาหกรรมเป็นหลัก โดยอุตสาหกรรมก่อสร้างมีส่วนมูลค้ำผลิตภัณฑ์ภาคก่อสร้างต่อมูลค้ำผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (Gross Domestic Product) เท่ากับ 5 % ในปี พ.ศ. 2528 และมีมูลค้ำเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ตามภาวะเศรษฐกิจที่มีอัตราการขยายตัวอย่างรวดเร็ว ทำให้มูลค้ำผลิตภัณฑ์ภาคก่อสร้างสูงถึง 343,873 ล้านบาท ในปี พ.ศ. 2539 หลังจากการขยายตัวอย่างสูง ภาวะอุตสาหกรรมก่อสร้างไทยเริ่มประสบปัญหา เมื่อภาวะเศรษฐกิจของประเทศไทยเริ่มถดถอยและถดถอยอย่างรุนแรงในปี พ.ศ.2541 ก่อให้เกิดปัญหาต่ออุตสาหกรรมก่อสร้างหลายประการทั้งทางตรงและทางอ้อม อุปสงค์ในโรงงานก่อสร้างลดลงอย่างรวดเร็ว จากความต้องการที่ลดลงในอุตสาหกรรมอื่น ๆ นับเป็นปัญหาที่กระทบโดยตรง ทั้งนี้ปัญหาที่กระทบทางอ้อม อันเกิดจากภาวะถดถอยทางเศรษฐกิจส่งผลให้การบริหารงาน ก่อสร้างในประเด็นต่าง ๆ เช่น การบริหารเงิน การบริหารวัสดุ การบริหารเครื่องจักร การบริหารแรงงาน ประสบปัญหามากขึ้น

จากภาวะเศรษฐกิจฟองสบู่ (Bubble Economy) ทำให้อุตสาหกรรมก่อสร้างจำเป็นต้องขยายอุปทานอย่างรวดเร็วเพื่อให้ทันกับปริมาณอุปสงค์ ที่เกิดจากความต้องการในกิจกรรมทางเศรษฐกิจของภาคเศรษฐกิจอื่น ๆ และส่งผลต่ออุตสาหกรรมต่อเนื่องเป็นวงจรฟองสบู่ต่อเนื่องเช่นอุตสาหกรรมเหล็ก อุตสาหกรรมปูนซีเมนต์ อุตสาหกรรมสี อุตสาหกรรมเครื่องจักรกลก่อสร้าง การขยายตัวดังกล่าว ก่อให้เกิดการจ้างแรงงานในหลาย ๆ ระดับชั้น ตั้งแต่ กรรมกร ช่างฝีมือต่าง ๆ วิศวกร และ พนักงานระดับผู้บริหาร

องค์ประกอบของอุปสงค์ที่ส่งผลให้อุตสาหกรรมก่อสร้าง เติบโต สามารถจำแนกได้ดังนี้

- 1) อุปสงค์จากภาครัฐบาลในการพัฒนาระบบสาธารณูปโภคของรัฐ
- 2) อุปสงค์จากความต้องการที่อยู่อาศัยของประชาชน
- 3) อุปสงค์จากความต้องการจากอุตสาหกรรมสาขาอื่น

วงจรการขยายตัวสูงสุดของอุตสาหกรรมก่อสร้าง ส่งผลให้ทุกกลไกในอุตสาหกรรมนี้ เช่น ผู้รับเหมา ผู้ออกแบบ บริษัทที่ปรึกษา ตัวแทนจำหน่ายวัสดุก่อสร้าง มีการวางแผนการขยายตัวของงาน ดังนี้

- การสะสมทุน และ ก่อหนี้ ของบริษัทรับเหมาก่อสร้าง
- การสะสมเครื่องมือ เครื่องจักร ในโครงการก่อสร้างขนาดใหญ่
- การจ้างงานพนักงานประจำ และ แรงงาน เพื่อรองรับงานในอนาคต
- การลงทุนสร้างคลังสินค้าของตัวแทนจำหน่ายวัสดุก่อสร้าง
- การขยายโรงงานเพื่อเพิ่มกำลังการผลิตต่อเนื่องของอุตสาหกรรมก่อสร้าง

การเริ่มต้นของวงจรถดถอยของอุตสาหกรรมก่อสร้างเกิดเมื่อมีการพึ่งพิงหลายของภาคธุรกิจการเงิน โดยรัฐบาลไทยได้ประกาศลอยตัวค่าเงินบาท เมื่อวันที่ 2 กรกฎาคม พ.ศ. 2540 ส่งผลให้ภาคธุรกิจการเงิน ซึ่งมีภาระเงินกู้ และ เงินลงทุน ส่วนใหญ่จากต่างประเทศ ต้องปิดกิจการ และงดปล่อยเงินกู้ ต่อ ภาคธุรกิจ อุตสาหกรรม ส่งผลให้อุปสงค์ของภาคอุตสาหกรรมก่อสร้างหดตัวอย่างรุนแรง และ อุปทาน ที่เกิดขึ้นเกิด ภาวะล้นตลาด ซึ่งถือว่าเป็นวงจรของภาวะเศรษฐกิจถดถอยอย่างรุนแรง (Depressing Economies)

ผลกระทบจากการถดถอยอย่างรุนแรงของเศรษฐกิจต่ออุตสาหกรรมก่อสร้างในประเภทต่าง ๆ จะมี ลักษณะที่แตกต่างกันและมีแนวทางการแก้ปัญหาที่แตกต่างกันดังนั้น ในการศึกษาจะแบ่งอุตสาหกรรม ก่อสร้างออกเป็นประเภทต่าง ๆ ดังนี้

- 1 งานสาธารณูปโภค
- 2 งานก่อสร้างที่พักอาศัย
- 3 งานก่อสร้างโครงการอุตสาหกรรม

ดังนั้นวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะศึกษาปัญหาของอุตสาหกรรมก่อสร้างในภาวะเศรษฐกิจถดถอยอย่าง รุนแรงทั้งทางตรงและทางอ้อม รวมถึงแนวทางแก้ปัญหาทั้งในและต่างประเทศของภาคเอกชน และภาครัฐบาล วิเคราะห์และสรุปแนวทางแก้ปัญหา และแนวโน้มการฟื้นตัวในอนาคต

1.2 จุดประสงค์การวิจัย

- เพื่อศึกษาผลกระทบของภาวะเศรษฐกิจถดถอยต่อองค์ประกอบต่าง ๆ ของอุตสาหกรรมก่อสร้าง ทั้งที่ เกี่ยวโดยตรงกับงานด้านวิศวกรรมและด้านอื่น ๆ
- เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารงานก่อสร้าง และ มาตรการแก้ไขปัญหของบริษัทในอุตสาหกรรมก่อสร้าง ในภาวะเศรษฐกิจถดถอย
- เพื่อศึกษานโยบายในภาครัฐบาลที่จะช่วยแก้ไขปัญหของอุตสาหกรรมก่อสร้างทั้งในระยะสั้นและระยะยาว
- เพื่อสรุปข้อเสนอแนะและมาตรการเสริม ในการแก้ไขปัญหของบริษัทในอุตสาหกรรมก่อสร้าง ในภาวะ เศรษฐกิจถดถอย

1.3 ขอบเขตการศึกษา

- การศึกษาจะครอบคลุมช่วงระยะเวลาที่อุตสาหกรรมก่อสร้างได้รับผลกระทบจากภาวะเศรษฐกิจถดถอยของ ประเทศไทย
- ศึกษาปัญหาในเชิงมหภาค(Macro) และ จุลภาค (Micro) ของอุตสาหกรรมก่อสร้างประเภทต่าง ๆ ดังนี้
 - 1) งานก่อสร้างที่พักอาศัย
 - 2) งานก่อสร้างโครงการอุตสาหกรรม
 - 3) งานก่อสร้างสาธารณูปโภค
- ศึกษาการบริหารงานของบริษัทในอุตสาหกรรมก่อสร้างซึ่งเน้นบริษัทรับเหมาก่อสร้างเป็นหลัก

1.4 ขั้นตอนและวิธีการศึกษา

- เก็บข้อมูลปัญหาของอุตสาหกรรมก่อสร้างของประเทศไทย ในช่วงที่เกิดภาวะถดถอยทางเศรษฐกิจอย่างรุนแรง ดังนี้
 - 1) ออกแบบสอบถาม และสัมภาษณ์จากบริษัทในอุตสาหกรรมก่อสร้างในประเด็นต่อไปนี้ปัญหาที่ประสบอยู่เนื่องจากภาวะเศรษฐกิจถดถอยมาตรการที่ทางบริษัทดำเนินการเพื่อแก้ปัญหาของบริษัท มาตรการของรัฐบาลที่สามารถช่วยแก้ปัญหาของบริษัทได้
 - 2) รวบรวมข้อมูลสถิติต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับภาวะถดถอยของอุตสาหกรรมก่อสร้างจากองค์กร หน่วยงานราชการ หน่วยวิเคราะห์วิจัยทางด้านเศรษฐกิจ ทั้งในและต่างประเทศ ในช่วงที่เกิดภาวะถดถอยทางเศรษฐกิจอย่างรุนแรง
- วิเคราะห์ปัญหาที่บริษัทและหน่วยงานต่าง ๆ ประสบอยู่ และ มาตรการแก้ปัญหา ดังนี้
 - 1) วิเคราะห์ปัญหาเชิงมหภาคของอุตสาหกรรมก่อสร้าง
 - 2) วิเคราะห์ปัญหาเชิงจุลภาคของอุตสาหกรรมก่อสร้าง
- สรุปเทคนิคการบริหารงานก่อสร้างซึ่งจะช่วยแก้ปัญหาของอุตสาหกรรมก่อสร้างในภาวะถดถอยทางเศรษฐกิจในประเด็นต่าง ๆ

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- เพื่อเป็นแนวทางบริหารงานก่อสร้างของบริษัท ในอุตสาหกรรมก่อสร้างในภาวะเศรษฐกิจที่ถดถอยอย่างรุนแรง
- เพื่อเป็นแนวทางในการวางนโยบาย และ มาตรการของภาครัฐบาลเพื่อช่วยเหลืออุตสาหกรรมก่อสร้างในภาวะเศรษฐกิจถดถอยอย่างรุนแรง

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย